

*Секція 1. Економіка, фінанси, страхування і банківська справа:
інноваційно-інвестиційні стратегії*

Гнатишена Юлія Вікторівна

*студентка кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київського національного університету технологій та дизайну
м. Київ, Україна*

АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФІНАНСОВИХ ВЗАЄМОВІДНОСИН ПІДПРИЄМСТВ З ДЕРЖАВОЮ В УМОВАХ ЗДІЙСНЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ

Історія людства створила різноманітні методи оподаткування і види податків. Кожний вид податків має свої специфічні риси і функціональне призначення і займає окреме місце в податковій системі. Виходячи з форми оподаткування всі податки можна поділити на дві групи: прямі і непрямі.

Запропонуємо чотири способи розмежування прямих і непрямих податків: перший – в залежності від ознак сплати (прямі – і сплачує, і вносить в бюджет одна особа; непрямі – сплачує одна особа, а вносить в бюджет – інша); другий – в залежності від участі в формуванні ціни (прямі податки включаються в ціну на стадії виробництва у виробників; непрямі – тільки на стадії реалізації як надбавка до ціни товару); третій – у залежності від засобу стягнення (прямі – по декларації і по кадастрам; непрямі – по тарифах); четвертий – по джерелу сплати (прямі – з виробництва цінностей: доходу та майна; непрямі – із споживання цінностей: витрат і користування речами).

Виходячи з цих розмежувань можна сформулювати визначення прямих і непрямих податків.

Прямі податки – це податки, стягнуті в результаті придбання й акумулювання матеріальних благ, що залежать від доходу або майна, і

платниками котрих безпосередньо є власники цих доходів або майна [1, с.102-103].

Непрямі податки – це податки, що визначаються розміром споживання і не залежать від доходу або майна платника, виступають у виді надбавки до ціни товару або послуги, і платником яких є кінцевий споживач даного товару або послуги.

Таблиця 1

Переваги та недоліки прямих податків в Україні

Переваги	Недоліки
дають можливість державі впливати на економічні процеси (інвестиційну активність, накопичення капіталу, сукупне споживання);	пряма форма оподаткування потребує складного механізму бухгалтерського обліку об'єкта оподаткування і стягнення податків;
дають можливість встановлення прямої залежності між доходами платника і його відрахуваннями в бюджет, тобто реалізується принцип справедливості, але велике значення має встановлення підходу до градування ставок;	стягнення прямих податків потребує високого рівня контролю, розширення податкового апарату, оскільки мають місце приховування доходів і ухилення від оподаткування;
прямі податки розподіляють податковий тягар так, що той, хто має високі доходи, платить до бюджету більше, ніж той, хто має більш низькі доходи.	прямі податки пов'язані з можливістю ухилення від сплати податків через недосконалість фінансового контролю і наявність комерційної таємниці.

Історично пряме оподаткування виникло раніше, чим непряме. Початковими видами прямих податків були: десятина, подушна або поголовна дань. Слід зазначити, що прямі податки історично можна розмежувати на три головні види. Об'єктом першого виду податків є речовинний капітал, при цьому обкладенню підлягають окремі види доходів (податок на землю, податок на майно, податок із спадщин і дарувань). Об'єктом другого виду податків виступає самостійний прояв особистого капіталу, такого як особистий заробіток, житло, професія (прибутковий

податок, податок на майно громадян, дивіденди). Об'єктом податків третього виду є сукупна діяльність речовинного, грошового й особистого капіталу у виробництві (податок на прибуток, податок на промисел) [2, с. 81-82].

Найважливішими видами прямих податків в Україні є податок на прибуток і прибутковий податок. Прибутковий податок стягається з фізичних осіб, виходячи з їхніх сукупних доходів. Податок на прибуток з юридичних осіб стягується, виходячи з прибутку підприємства, одержуваного як різниця валових доходів і валових витрат підприємства.

Встановлення одночасно цих двох видів прямих податків дає можливість державі охопити оподаткуванням весь створений валовий дохід. Як бачимо, прямі податки мають у своїй основі або особистість, або доходи, незалежно від джерел, або майно, незалежно від прибутків. Виходячи з цих аспектів, прямі податки в економічній літературі підрозділяють на дві підгрупи: реальні й особисті. Різниця між ними складається в пріоритетності платника й об'єкта оподаткування. При особистому оподаткуванні первинним виступає платник, а другорядним – об'єкт оподаткування. При реальному оподаткуванні, навпаки, первинним є об'єкт оподаткування, а другорядним – платник.

Особисті податки – це податки, які встановлюються персонально для конкретного платника і залежать від його доходів. У сучасних умовах найбільшого поширення одержали такі особисті податки як податок на прибуток, прибутковий податок, податок на промисел.

Реальні податки – це податки, які передбачають оподаткування майна, виходячи з зовнішніх ознак. Платниками виступають власники цього майна незалежно від їхніх доходів. До цих податків можна віднести податок на землю, рентні платежі, податок із власників транспортних засобів, майнові податки.

Основні переваги прямого оподаткування складаються в наступному:

- економічні – прямі податки дають можливість установити пряму

залежність між доходами платника і його платежів у бюджет;

- регулюючі – в країнах із розвинутою ринковою економікою пряме оподаткування є важливим фінансовим важелем регулювання економічних процесів (інвестицій, накопичення капіталу, сукупного споживання, ділової активності і т.д.);
- соціальні – прямі податки сприяють розподілу податкового тягаря таким чином, що великі податкові витрати мають ті платники, у яких більш високі доходи.

Такий принцип оподаткування більшістю економістів світу вважається найбільш справедливим.

Література

1. Фінансовий контролінг: навч. посіб. / О.О. Терещенко, Н.Д. Бабяк. – К.: КНЕУ, 2014. – 408 с.
2. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб’єктів господарювання: Навч. посібник. Терещенко О.О. – К. : КНЕУ, 2013. – 554 с.